

Terénní monitoring

Pracovna pro všechny bytosti koordinovala a prováděla monitoring velkých šelem, který trval od února do konce března roku 2014.

Na začátku inventarizace ve dnech 8-9.2.2014 se v Żywieckém Beskydu konal [workshop připravující k práci v terénu](#)

Účastníkům setkání byla objasněna biologie vlka, rysa a medvěda. Během workshopu byla představena metodologie provádění sledování, rozeznávání stop prozrazujících přítomnost druhu, a také technika sbírání (shromažďování) údajů během prováděných prací v terénu.

Metodika

Monitoring velkých šelem se konal s pětidenním časovým odstupem. Jednorázově trval 2-3 dni. V rámci projektu se zaškolení dobrovolníci zúčastnili zimních sledování, která byla prováděna podél předem určených transektů. Areál prováděného monitoringu zahrnoval Beskyd Slezský a Żywiecký, přičemž výzkum zahrnoval především území Polska, částečně přesahoval i na území Česka a Slovenska. Partneři z pohraniční zóny (Česka a Slovenska) prováděli obdobný výzkum ve svých zemích.

V rámci monitoringu dobrovolníci byli rozděleni do skupin. Alespoň jedna osoba ve skupině disponovala příslušnou znalostí a zkušeností ve sledování velkých šelem. Účastníci projektu pomocí GPS přijímače mapovali svoje transekty a zaznamenávali zjištění. Připravené formuláře (odkaz) sloužily k popisování identifikovaných stop přítomnosti vlka, rysa a medvěda.

Během každé cesty byly zaznamenány aktuální povětrnostní podmínky, čas a průběh trasy. V případě zjištění stop rysa nebo vlka, šelmy byly sledovány na delších úsecích (200-300 m) ve směru proti průběhu těchto stop. Všechna zjištění byla dokumentována v podobě fotografií. Fotografie stop byly prováděny přiložením měřky, což umožňovalo provedení přesnějších analýz a potvrzení správnosti takového označení odborníkem. Byla rovněž zaznamenána čerstvost nalezených stop, jejich počet, směr pohybu zvířete, místo a podrobnosti tykající se chování šelem.

Během monitoringu byl také sbírán čerstvý trus. Shromážděné vzorky trusu vlků sloužily k molekulárním analýzám. Genetický výzkum jedinců z Polska, Česka a Slovenska umožní bádání stupně příbuzenství mezi šelmami z výše uvedených zemí a zároveň umožní ohodnocení stavu zdejších populací. Poslouží také jako dodatečné údaje během analýzy tras a směrů migrace velkých šelem.

Během monitoringu byla také zaznamenána přítomnost jiných chráněných druhů zvířat, které byly zjištěny na transektech.

Každé zjištění šelmy bylo ověřováno koordinátorem sledování a zařazováno podle kritérií zpracovaných v rámci programu popisovaného jménem "SCALP" (ang. Status and Conservation Alpine Lynx Population). V rámci programu byly zpracovány základní předpoklady a pokyny, tykající se metody provádění monitoringu rysa na terénu Alp. Byla také zpracována jednotná kritéria hodnocení kvality zjištění druhu. Současně tato kritéria jsou úspěšně zaváděna i v případě výzkumů jiných velkých šelem. V souladu se zpracovanými pokyny údaje, které byly shromážděny během prací v terénu, jsou rozděleny do skupin v závislosti na jejich významu (důležitosti) a možnosti verifikace, tedy do 3 kategorií:

Kategorie 1 (C1): "Tvrde údaje", jako třeba zjištění mrtvých jedinců, přímé pozorování ověřované pak na základě fotografií, údaje potvrzené na základě genetických analýz.

Kategorie 2 (C2): Potvrzená (ověřovaná) zjištění od lidí s příslušnou zkušeností a znalostí, která dovoluje uznat správnost označení pozorovaných zvířat a také zjištění na základě stop, které byly získány od zaškolených a věrohodných osob, anebo které byly potvrzeny na základě dodané fotografické dokumentace.

Kategorie 3 (C3): Zjištění zabitých jedinců, trusů a stop, kterých ověření odborníky z hlediska správnosti jejich označení je nemožné. Tato kategorie zahrnuje rovněž zjištění druhů na základě zaslechnutých hlasů a přímého pozorování nekvalifikovaných osob (např. místní společnosti).

Metody odebírání genetického materiálu

Odebírání genetického materiálu z trusu šelem patří mezi neinvazní metody, umožňující provedení testů DNA. Během shromažďování genetického materiálu je třeba se vyhýbat jeho znečištění jiným DNA (pocházejícím např. od jiných jedinců), proto trus šelem byl odebírán pomocí jednorázových rukaviček. V případě chlapů, materiál byl sbírán do plastových sáčků a následně byl uschováván v mrazáku. Shromážděný trus byl umístěn v lahvičce s koncentrovaným 96% alkoholem. Každá zkouška byla popsána pomocí štítku a vodě odolné fixy (druh, datum, autor, GPS číslo v souladu s tím, které je umístěno ve formuláři), a umožňuje připsání vzorku k údajům z formuláře, v nichž byl uveden podrobný popis materiálu (v tom mj. místo získání spolu s GPS souřadnicemi, povětrnostní podmínky, počet jedinců zaznamenaných na daném místě nebo údaje popisující čerstvost trusu).

Pro zabránění kontaminace DNA (znečištění genetického materiálu např. smícháním vzorků pocházejících od různých jedinců) do lahvičky s alkoholem byl odebírán materiál (trus) jednoho jedince. Shromážděný trus byl navíc uschováván v mrazáku až do chvíle molekulárních analýz.

Trvá zpracovávání výsledků molekulárních výzkumů.